

Gergely Balázs

Árpád-kori házak Székely határában¹

2004. május 18-tól június 22-ig dr. Németh Péter szakmai konzulens közreműködésével a 4. sz. út Székelyt elkerülő szakaszának megelőző feltárását végeztük a település határában. A Székelyt Demecserrel összekötő műút keleti oldalán, Ny–K irányban egy 180 m hosszú és 30 m széles sávban gépekkel humuszoltattunk, és a korábbi terepbejárás eredményének megfelelően egy kora középkori település nyomaira bukkantunk (1. kép). Az ásatás során tizenhat veremházat és más típusú földbe mélyített építményt, négy külső kemencét, öt árokrészletet, illetve ötvennyolc más régészeti objektumot (kút, gödör stb.) sikerült feltárnunk, és dokumentálnunk, tisztázva ezzel a település keleti, nyugati és valószínűleg a déli határát. Az előkerült leletanyagot a nyíregyházi Jósza András Múzeumba szállítottuk, ahol restaurálása és leltározása folyamatban van. Dolgozatomban a település Árpád-kori házait mutatom be (2. kép).²

51. objektum: Csaknem szabályos négyzet alakú, lekerekített sarkú ház, DK-i sarkában kemencével (3. kép).³ A lakógödör mérete 330×362 cm, mélysége a nyelés szintjétől számítva 19 cm. Oldalainak tájolása É–D és K–Ny irányú. Betöltése egynemű sötétbarna, a kemence fölött a nyeléskor jelentkező paticsrögökkel. Tapasztott padlója nem volt, a keményre taposott járszint jól elvált a betöltés laza földjétől. Cölöplyukakra utaló foltokat a lakógödörben nem figyeltünk meg. Az ÉNy-i saroktól pár cm-re egy 75 cm átmérőjű sötétbarna, kerek folt jelentkezett (3. kép. 3.). Az íves aljú gödör mélysége 32 cm volt, leletanyagot nem tartalmazott. A DK-i sarokban megtaláltuk az agyagból épített kemencét, melynek teteje beomlott, megmaradt falának legmagasabb pontját a padlószinttől 18 cm-re mértük (3. kép. 4.). Belsejét megtöltötte a beomlott falak vörösre égett törmeléke. Alattuk jelentkezett az 55 cm átmérőjű, keményre égett sütőfelület, melyben kerámiatöredéket vagy állatcsontot nem leltünk. A kemence szája Ny felé nézett, vele szemben a lakógödör falára merőlegesen alakították ki a ház szellőzését, és a tűz oxigénellátását biztosító 35 cm széles és 130 cm hosszú kürtőt, melynek felső íve beomlott, vagy elnyeste a gép. A lakógödörből előkerült állatcsontok és Árpád-kori cseréptöredékek zöme a padlószintről származik.

Balázs Gergely

Houses from the Árpadian Period at Székely¹

Between May 18 and June 22 2004, we conducted excavations preceding the construction of the bypass stretch of route no. 4 at Székely with Péter Németh archaeologist consultant's co-operation. On the E side of the route that connects Székely with Demecser, the humus was mechanically removed from a 180 m long and 30 m broad surface in a W-E direction and, as it had been anticipated after the results of the preceding field walking, we found the traces of an early medieval settlement (Fig. 1). Sixteen semi-subterranean houses and other pit constructions, four outdoor ovens, five trench fragments and eighty-eight other archaeological features (wells and pits etc.) were uncovered and documented. We also clarified the eastern, the westerns and probably also the southern border of the settlement. The finds were transported to the Jósza András Museum in Nyíregyháza, where the restoration of and the registering of the material has been being carried out. In the present paper the houses of the Árpadian period will be described (Fig. 2).²

Feature no. 51: A nearly regularly square-shaped house with rounded corners and an oven in the SE corner (Fig. 3).³ The pit measured 330 cm × 362 cm, and it was 19 cm deep from the scraped surface. The sides had a N–S and an E–W orientation. The filling is uniformly dark brown and daub lumps appeared in it above the oven during scraping. The floor of the house was not plastered, yet the hard-trodden floor level could easily be separated from the loose earth of the filling. No traces of postholes were found inside the semi-subterranean house. A dark brown round spot of a diameter of 75 cm appeared a few cm from the NW corner (Fig. 3). The 32 cm deep pit had an arched bottom. It did not contain finds. The clay oven was found in the SE corner. Its dome has collapsed and the highest point of the preserved vertical wall was 18 cm from the floor level (Fig. 3. 4). It was filled in with the fragments of the collapsed wall, which were burnt to a red colour. Under the filling we found the baking surface. Its diameter measured 55 cm and it was baked hard. Neither shards nor animal bones were found in it. The mouth of the oven opened in the W. The 35 cm wide and 130 cm long flue that secured the ventilation of the house and the oxygen supply for the fire was prepared opposite the oven, perpendicu-

1 A lelőhely pontos elnevezése: 4-es sz. út Székelyt elkerülő szakasza, 07. lelőhely, Hosszúföld.

2 Köszönet illeti Veszprémi László geodétát, aki a lelőhely digitalizálását végezte.

3 A rajzokat Király József, Benke Zsolt és Gergely Balázs készítette.

1 The exact name of the site is: the Székely bypass of route no. 4, site no. 07, Hosszúföld.

2 I owe my thanks to László Veszprémi geodetic engineer who digitised the site.

3 József Király, Zsolt Benke and Balázs Gergely prepared the drawings.

Leletanyaga: 1. Peremtöredék (6. kép 1.). Szürke színű, néhol kormos, réteges törésfelületű, finom homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú, ívesen, majdnem vízszintesen kihajló peremű fazék töredéke, vállán és testén körbefutó elmosódott fogaskerék mintás díszítéssel (ltsz.: 2004.152.2.). 2. Oldaltöredék (6. kép 2.). Szürke, homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú edény töredéke, ferdén fésűsen bekarcolt hullámvonal és vízszintes vonal díszítéssel (ltsz.: 2004.152.4.). 3. Peremtöredék (6. kép 3.). Sötét-szürke színű, apró kavicsal soványított, kézi korongon készült, vékony falú, enyhén kihajló peremű edény töredéke, fésűsen bekarcolt egyenes, és kissé ferde hullámvonal díszítéssel (ltsz.: 2004.152.2.). 4. Oldaltöredék (6. kép 4.). Szürke, homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú edény töredéke, vízszintesen körbefutó, apró fogaskerék mintás díszítéssel (ltsz.: 2004.152.6.). 5. Peremtöredék (6. kép 5.). Szürke, homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú, ívesen kihajló, vágott peremű edény töredéke, apró fogaskerék mintás díszítéssel (ltsz.: 2004.155.2.). 6. Orsókarika (6. kép 7.). Egyik oldalán téglaszínű, másik oldalán szürke, réteges törésfelületű, homokkal soványított (ltsz.: 2004.154.1.).

52. objektum: Négyzetes, lekerekített sarkú ház, DK-i sarkában kemencével (4. kép). A lakógödör mérete 350×365 cm, mélysége a nyelés szintjétől számítva 24 cm. K-i oldalának tájolása 15°-kal tér el az É-től K-i irányba. A gödör betöltése egynemű sötétbarna. Padlója nem volt kitapasztva, de keményre taposott felülete jól elvált a betöltés laza földjétől. Padlószintjén, az oldalak közepe mellett négy cölöplyukra utaló foltot figyeltünk meg. Bontása során a nagyobb méretű Ny-i és K-i gödörről bizonyosodott be, hogy valóban e célt szolgálta (4. kép 5–6.), az É-i és D-i bemélyítések funkciója bizonytalan, de szabályos formájuk, és szimmetrikus elhelyezkedésük miatt biztosan kizárható, hogy rágcsálók által kivájt járatok lennének. Az utóbbi kettő félig rá volt ásva a lakógödör oldalára. Az ÉNy-i sarokban az 51. házhoz hasonlóan egy 72 cm átmérőjű sötétbarna, kerek folt jelentkezett (4. kép 3.). A befelé ívesen szűkülő gödör mélysége 34 cm volt, egy állat (kutya?) combcsontja került elő a betöltéséből, de nem közvetlenül az aljáról. A veremtől DK-re, a padló szintjén egy kutya koponyáját, és csontvázának néhány darabját bontottuk ki, nagy valószínűséggel az említett femur is innen kerülhetett a gödörbe. A DK-i sarokban megtaláltuk az agyagból készített kemence maradványait (4. kép 4.). Az épen maradt falrészlet legmagasabb pontja 17 cm, a keményre átégett platni átmérője 70 cm volt. Alatta ez esetben sem találtunk kerámiatörmelékét, vagy más hőtartó töltőanyagot. A kemence szája ez esetben is Ny felé nézett, és vele szemközt, akár csak az 51. objektum esetében, itt is megtaláltuk a ház szellőzését biztosító 36 cm széles és 29 cm hosszú járat alsó ívét. A lakógödörből állatcsontok és Árpád-kori cseréptöredékek kerültek elő, nagy többséggel közvetlenül a padlószint fölül.

lar at the wall of the semi-subterranean house. Its upper arch collapsed or was destroyed by the machine. The majority of the animal bones and the shards of the Árpadian Period were found on the floor level.

Find material: 1. Rim fragment (Fig. 6. 1). It is grey and sooty in spots. The fracture surface is laminated. The raw material was tempered with fine-grained sand. It was prepared on a slow wheel. The thin walled rim of the pot is outverted first in an arch, then horizontally. A dim cog-wheel pattern runs around the shoulder and the body. (inv. no: 2004.152.2). 2. Wall fragment (Fig. 6. 2). It is grey. The raw material was tempered with sand. The thin-walled vessel was prepared on a slow wheel. It was decorated with an obliquely incised combed wavy line and a horizontal line (inv. no: 2004.152.4). 3. Rim fragment (Fig. 6. 3). It is a dark grey fragment. It was tempered with small pebbles. The thin-walled vessel of a slightly outverted rim was made on a slow wheel. It was decorated with a combed incised straight and a slightly slanting wavy line. (Inv. no: 2004.152.1). 4. Wall fragment (Fig. 6. 4). The grey fragment was tempered with sand. The thin-walled vessel was made on a slow wheel. A small cog-wheel pattern runs horizontally around it (inv. no: 2004.152.6). 5. Rim fragment (Fig. 6. 5). It is the fragment of a grey, thin-walled vessel. It was tempered with sand and prepared on a slow wheel. The rim is cut and outverted in an arch. It was ornamented with a small cog-wheel pattern (inv. no: 2004.155.2). 6. Spindle-whorl (Fig. 6. 7). It is brick-coloured on one side and grey on the other one. The fracture surface is laminated. The clay was tempered with sand (inv. no: 2004.154.1).

Feature no. 52: A square-shaped house with rounded corners and an oven in the SE corner (Fig. 4). The pit measured 350 cm × 365 cm, its depth was 24 cm from the scraped surface. The orientation of the eastern wall diverges from N toward E by 15°. The filling of the pit is uniformly dark brown. The floor was not plastered but the hard-trodden surface could easily be separated from the loose filling. Spots of four postholes could be observed on the floor level in the middle of the sides. The larger W and E holes proved to be postholes during the cleaning (Fig. 4. 5–6), while the function of the N and S ones is uncertain. They had a regular shape and a symmetrical arrangement so they were certainly not the holes of burrowing animals. The latter two were partly dug into the side of the pit of the house. A dark brown, round spot of a diameter of 72 cm appeared in the NW corner just like in feature no. 51 (Fig. 4. 3). The depth of the pit, which downwards narrowed in an arch, measured 34 cm and the thighbone of an animal (dog?) was found in it but not on the bottom. SE of the pit, the skull and a few bones of the skeleton of a dog were uncovered and probably the femur got into the pit from this skeleton. The remains of a clay oven were found in the SE corner (Fig. 4. 4). The highest point of the preserved wall fragment was 17 cm, the diameter of the

Leletanyaga: 1. Fazék töredéke (6. kép 6.). Szürke, néhol kormos, réteges törésfelületű, homokkal soványított, kézi korongon készített, vékony falú, ívesen kihajló peremű fazék töredéke, fogaskerék mintás díszítéssel (ltsz.: 2004.156.2.). 2. Peremtöredék (6. kép 8.). Téglaszínű, szürke foltos, réteges törésfelületű, finom homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú edény ívesen kihajló töredéke, fésűsen bekarcolt hullámvonal és vízszintes vonaldíszítéssel (ltsz.: 2004.156.1.). 3. Oldaltöredék (6. kép 9.). Sötétszürke, homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú edény oldaltöredéke, vízszintes bekarcolással (ltsz.: 2004.156.5.). 4. Oldaltöredék (6. kép 10.). Sötétszürke, néhol kormos, homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú edény töredéke, fogaskerék mintás díszítéssel (ltsz.: 2004.156.9.).

64. objektum: Bizonytalan körvonalú, nagyjából négyzetes foltként jelentkezett. Tengelyei nagyjából É-D és K-Ny-i tájolásúak. ÉK-i sarkában a nyelés szintjén nagyszámú kerámiatöredéket találtunk (5. kép). A lakógödör mérete kb. 450×380 cm, mélysége a nyelés szintjétől számítva átlagosan 7 cm. Körülhatárolását, és bontását megnehezítette, hogy ráásták a 65. ház korábban feltöltődött gödrére, és betöltésük színe nem vált el egymástól, mindkét esetben egynemű sötétbarna volt. A padló itt sem volt kitapasztva, de kitaposott felülete elvált a betöltéstől. A lakógödör DNy-i felén két cölöplyuknak tűnő foltot bontottunk ki, de a gödrök rendeltetése mindkét esetben bizonytalan maradt (5. kép. 3-4.). Az ÉK-i sarokban kibontottuk a nyelés szintjén észlelt, kb. 50 cm átmérőjű felületet elfoglaló Árpád-kori cseréptöredékeket, melyek eredetileg a kemence sütőfelülete alatt lehettek.

Leletanyaga: 1. Edény töredéke (7. kép 1.). Téglaszínű, sötétszürke foltos, réteges törésfelületű, homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú edény függőleges peremű töredéke, nyakán és vállán bekarcolt hullámvonal, testén egyenes vonal díszítéssel (ltsz.: 2004.169.5.). 2. Fazék töredéke (7. kép 2.). Téglaszínű, néhol kormos, finom homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú, egyenesen kihajló peremű edény töredéke, vállán és testén bekarcolt hullámvonal-köteg díszítéssel (ltsz.: 2004.169.6.). 3. Edény töredéke (7. kép 3.). Téglaszínű, kormos, réteges törésfelületű, homokkal soványított, kézi korongon készített, vékony falú, ívesen kihajló, vágott peremű edény töredéke, bekarcolt hullámvonal-köteg és egyenes vonal díszítéssel (ltsz.: 2004.169.8.). 4. Fazék töredéke (7. kép 4.). Téglaszínű, sötétszürke foltos, homokkal soványított, kézi korongon készített, vékony falú, élesen kihajló peremű edény töredéke, vállán bekarcolt enyhe hullámvonallal, testén páros, spirális vonaldíszszel (ltsz.: 2004.169.9.). 5. Peremtöredék (7. kép 5.). Téglaszínű, réteges törésfelületű, finom homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú ívesen kihajló, tagolt peremtöredék, elnagyoltan és szabálytalanul bekarcolt hullámos díszítéssel (ltsz.: 2004.169.12.). 6. Peremtöredék (7. kép 6.). Szürke,

hard-burnt baking surface measured 70 cm. We could not find shards or other heat storing material under it. The mouth opened in the W and, just like in house no. 51, the lower arch of the 36 cm wide and 29 cm long ventilation flue was found. Animal bones and shards of the Árpadian Period were recovered from the semi-subterranean house, most of them on the floor level.

Find material: 1. Fragment of a pot (Fig. 6. 6). It is the fragment of a thin-walled, grey pot with sooty spots. The fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was made on a slow wheel. The rim is outverted. It was decorated with a cogwheel pattern (inv.no. 2004.156.2). 2. Rim fragment (Fig. 6. 8). The thin-walled vessel is brick-coloured with grey spots. The fracture surface is laminated. The raw material was tempered with fine-grained sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is outverted in a mild arc. It is decorated with a combed incised wavy line and a horizontal line (inv.no: 2004.156.1). 3. Wall fragment (Fig. 6. 9). The wall fragment of a thin-walled vessel is dark grey. It was tempered with sand and made on a slow wheel. It is decorated with a horizontal incision (inv. no: 2004.156.5). 4. Wall fragment (Fig. 6. 10). The thin-walled vessel is dark grey with sooty spots. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel and ornamented with a cog-wheel pattern (inv. no: 2004.156.9).

Feature no. 64: It appeared as a more-or-less square-shaped, dimly outlined discolouration. The orientation of the axes is approximately N-S and E-W. A large number of shards were found in the NE corner on the scraped surface (Fig. 5). The pit of the house measured 450 cm × 380 cm, its depth was 7 cm in average from the scraped surface. It was difficult to clean the house along the original borders since it was dug into the earlier already filled-in pit of house no. 65 and the colour of the two fillings was identically uniform dark brown. The floor was not plastered but the trodden surface could easily be separated from the filling. Two spots resembling postholes appeared in the SW part of the house but the function of the holes remained uncertain (Fig. 5. 3-4). The shards of the Árpadian Period observed on the scraped surface were uncovered on a surface of about 50 cm in the NE corner. Originally, they must have been under the baking surface of an oven.

Find material: 1. Fragment of a vessel (Fig. 7. 1). The fragment of a thin-walled vessel is brick-coloured with dark grey spots. The fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is vertical, the neck and the shoulder were decorated with an incised wavy line, and a horizontal line decorates the body (inv. no: 2004.169.3). 2. The fragment of a pot (Fig. 7. 2). The thin-walled vessel is brick-coloured with sporadic sooty spots. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is outverted in a straight line, the shoulder and the body are decorated with a bunch of

homokkal soványított, kézi korongon készült, vékony falú, ívesen kihajló, tagolt peremű edénytöredék, spirálisan bekarcolt egyenes vonaldísszel (ltsz.: 2004.169.13.). 7. Peremtöredék (7. kép 7.). Szürke, réteges törésfelületű, finom homokkal soványított, kézi korongon készített, vékony falú, ívesen kihajló, enyhén tagolt peremű edény töredéke, vízszintes sorokba rendezett félköríves benyomkodásokkal (ltsz.: 2004.169.16.). 8. Peremtöredék (7. kép 8.). Barnásszürke, kormos, réteges törésfelületű, homokkal soványított, kézi korongon készített, vékony falú, ívesen kihajló, vágott peremű edény töredéke, nyakán egy sor bekarcolt hullámvonallal, vállán és testén fogaskerek mintás díszítéssel (ltsz.: 2004.169.17.). 9. Oldaltöredék (7. kép 9.). Téglaszínű, réteges törésfelületű, finom homokkal soványított, kézi korongon készült palack egész felületén bordázott oldaltöredéke (ltsz.: 2004.169.18.).

A három ház szerkezeti szempontból különböző, de megállapítható, hogy az 51. és 52. mind tájolásában, mind sarkos elrendezésében nagy hasonlóságot mutat egymással. Mindkettőben hasonló a kemence felépítése, az üllögödör, és a szellőzést biztosító kürtő. A házak analógiáját Zsidódról ismerjük.⁴ Szerkezeti szempontból a két ház közötti egyetlen különbség az 51-esből hiányzó cölöpszerkezet. Valószínűnek tűnik, hogy az 52. ház lakógödörbe állított ágasfás-szelemen szerkezettől eltérő módon, az 51. ház tetejének tartószerkezetét a lakógödörön kívülre helyezték. Ezzel állhat összefüggésben a szellőztető kürtők hosszúságában felfedezhető különbség. A 64. ház szerkezetére csak a biztosan meghatározható belső cölöplyukak hiányából, a lakógödör sekélységéből, és a tűzhely elhelyezéséből következtethetünk. Ezek alapján valószínű, hogy az építmény alig volt a földbe mélyítve, tetejének tartószerkezete pedig a sekély lakógödörön kívül állhatott. Kerámiával feltöltött kemencealjja és szerkezete alapján feltételezhetően ez a legkétségtelenebb a három ház közül.

A bemutatott házak, és a feltárt településrészlet pontos kronológiai behatárolására e dolgozat keretei között nem vállalkozva, használatukat a 10–12. század közé helyezem. A korai datálást támaszthatja alá a 64. házból előkerült bordázott palack (7. kép 9.).⁵ A cserépbográcsok hiánya a házak használatának felső határát jelezheti.⁶

incised wavy lines (inv. no: 2004.169.6). 3. The fragment of a vessel (Fig. 7. 3). The thin-walled vessel is brick-coloured, the fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is cut and outverted in a straight line. It was decorated with a bunch of incised wavy lines and a straight line (inv.no: 2004.169.8). 4. The fragment of a pot (Fig. 7. 4). The thin-walled vessel is brick-coloured with dark grey spots. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is sharply outverted, the shoulder is decorated with a mild wavy line, and a pair of spiral linear ornaments decorated the body (inv. no: 2004.169.9). 5. Rim fragment (Fig. 7. 5). The fragment of a thin-walled vessel is brick-coloured, the fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is outverted and segmented. A coarse and irregularly incised wavy pattern ornaments it (inv. no: 2004.169.12). 6. Rim fragment (Fig. 7. 6). The thin-walled fragment of a vessel is grey. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is outverted in an arch and segmented. It is decorated with a straight line incised in a spiral line (inv. no: 2004.169.13). 7. Rim fragment (Fig. 7. 7). The thin-walled vessel fragment is grey, the fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is outverted in an arch and slightly segmented. It is decorated with semicircular impressions arranged in a horizontal row (inv.no: 2004.169.16). 8. Rim fragment (Fig. 7. 8). The thin-walled fragment of a vessel is brownish grey and sooty. The fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The rim is outverted in an arch and cut. A row of incised wavy lines decorate the neck and a cogwheel pattern can be found on the shoulder and the body (inv. no: 2004.169.17). 9. Wall fragment (Fig. 7. 9). The flask fragment is brick-coloured, the fracture surface is laminated. The raw material was tempered with sand. It was prepared on a slow wheel. The entire surface is decorated with ribs. (inv.no: 2004.169.18).

The three houses are different from a structural aspect yet it can be established that houses nos. 51 and 52 show similarities both in their orientation and in the angular arrangement. The ovens have a similar structure as well, and both have a sitting pit and a ventilation flue. The analogue of the houses is known from Zsidód.⁴ The only structural difference between the two houses is manifested in the lack of the posts in house no. 51. It seems probable that, unlike the prop-and-purline construction in the pit of house no 52, the support of the roof of house no. 51 was constructed outside the

4 MOLNÁR 2001, 109–127.

5 TAKÁCS 1993, 216–217.

6 WOLF 2003, 102.

4 MOLNÁR 2001, 109–127

pit. The difference observed in the length of the flue can originate from this structural difference. The structure of house no. 64 can be judged only from the lack of the certainly identifiable interior posts, the shallowness of the pit and the location of the oven. Accordingly it seems probable that the house was only slightly sunken and the support of the roof stood outside the shallow pit. The bottom of the oven filled in with shards

and its structure suggest that this was the latest of the three houses.

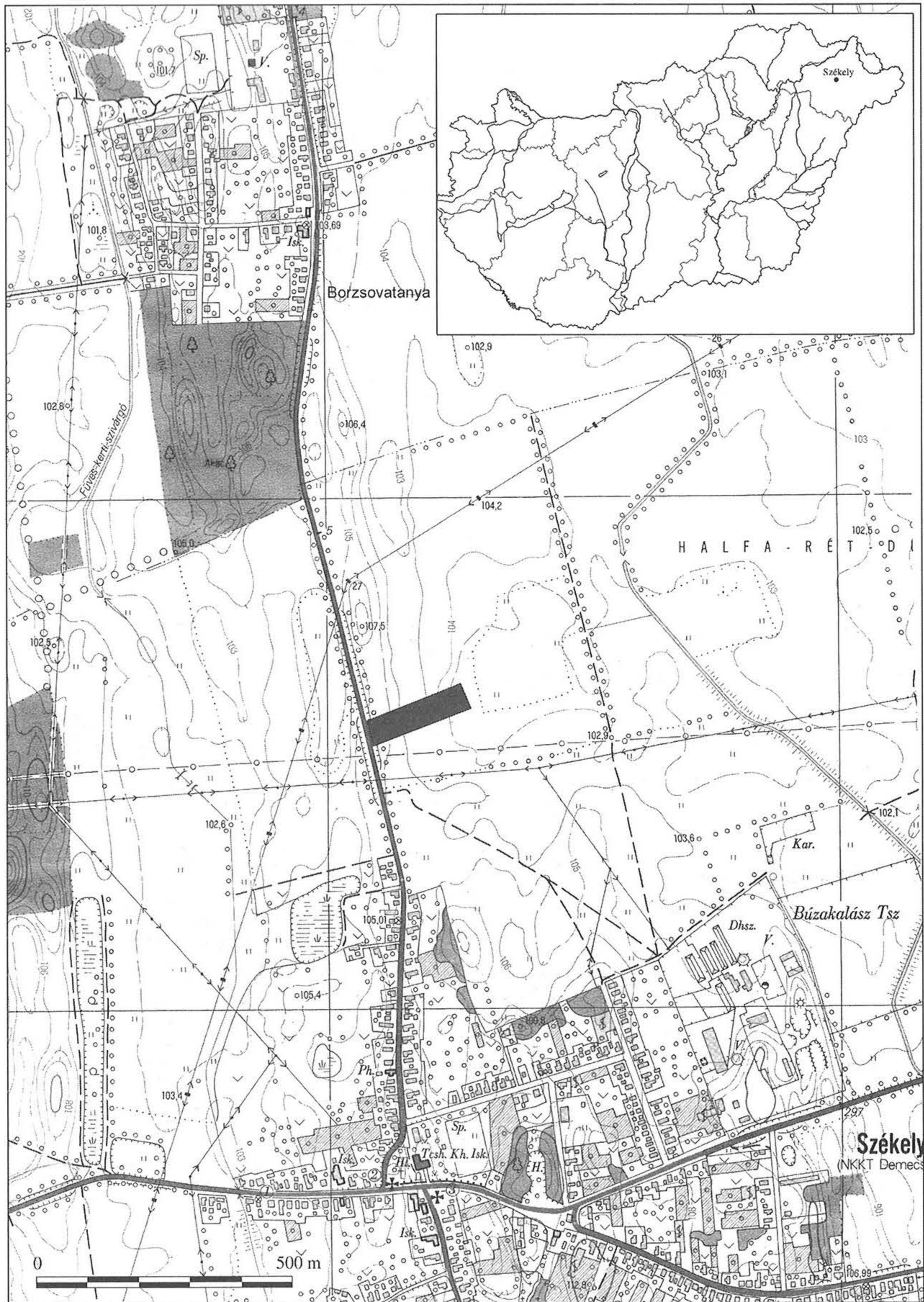
The exact dating of the illustrated houses and the unearthened settlement fragment is outside the scope of the present paper. They were used between the 10th-12th centuries. The ribbed flask found in house no. 64 (Fig. 7.9) is in favour of an early dating.⁵ The lack of clay cauldrons can indicate the upper limit of the use of the houses.⁶

5 TAKÁCS 1993, 216–217

6 WOLF 2003, 102

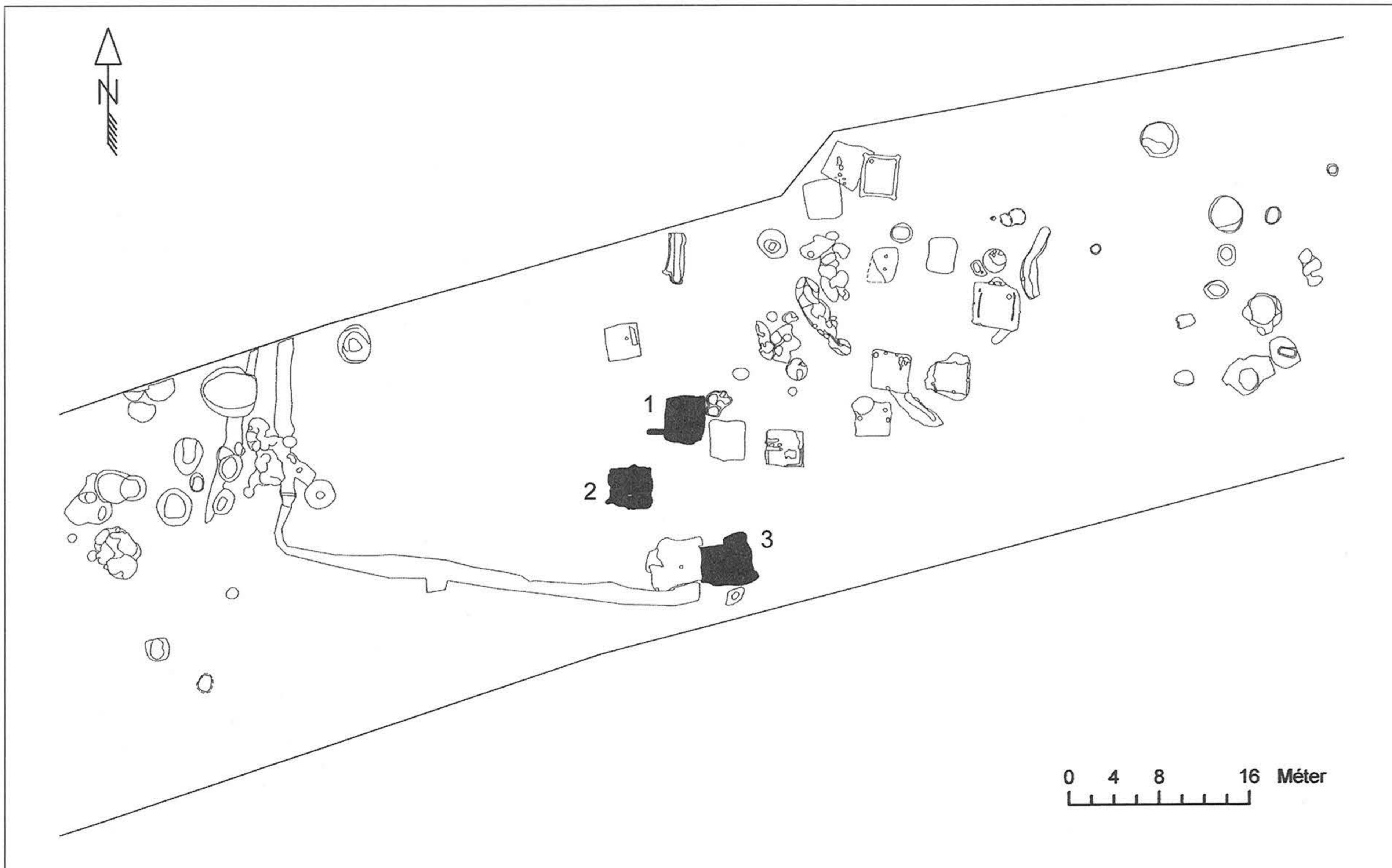
Irodalom • References

- MOLNÁR 2001 MOLNÁR E.: Esztergom-Zsidód Árpád-kori település lakóházai. Szentendre–Szolnok 2001, 109–127.
- TAKÁCS 1993 TAKÁCS M.: Árpád-kori településrészlet Kajárpecér-Pokolfadombon. ComArchHung 1993, 201–228.
- WOLF 2003 WOLF M.: Adatok 10. századi edényművességünkhöz. A borsodi leletek tanúságai. HOMÉ 52 (2003) 85–108.

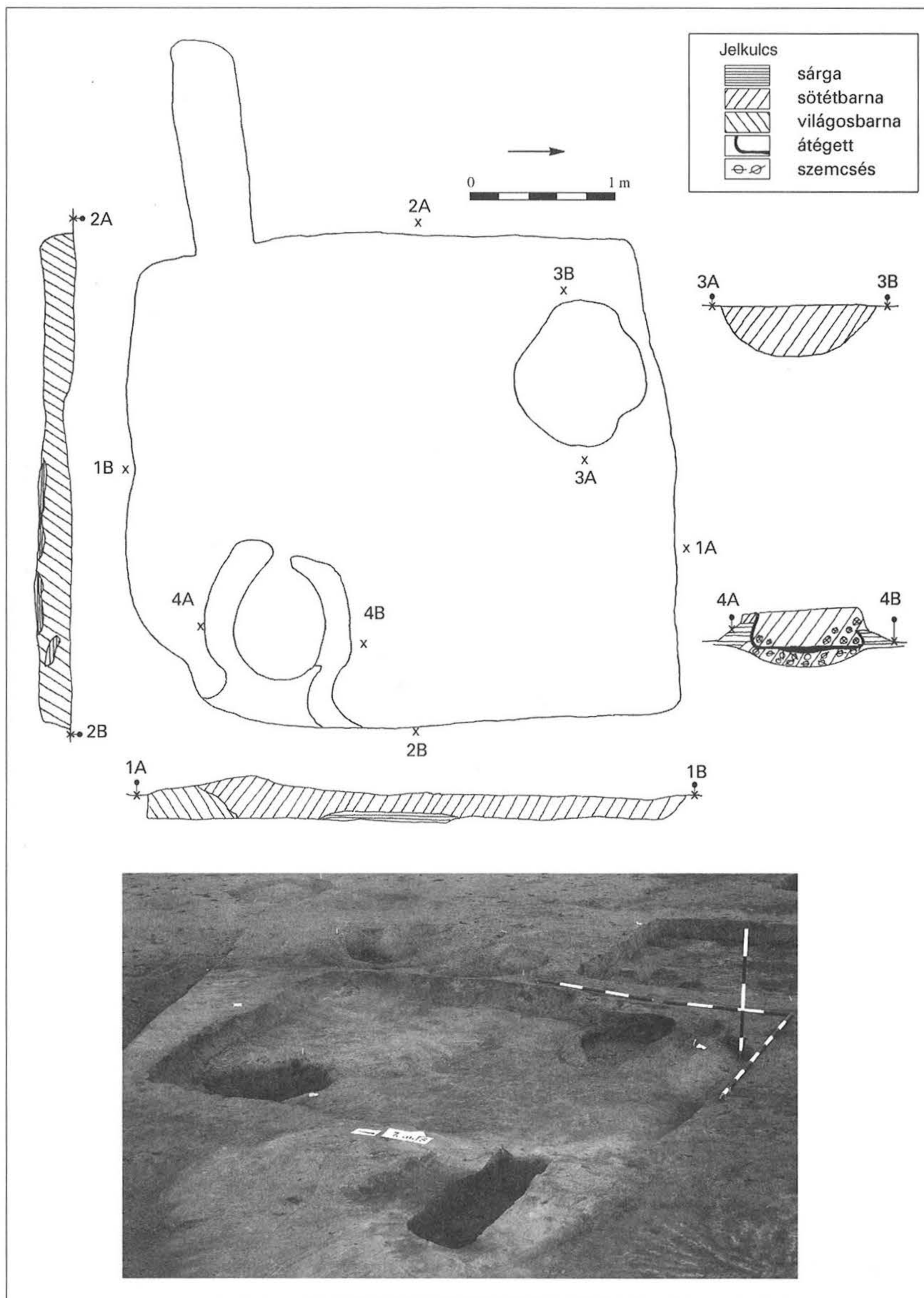
1. kép: Székely, Hosszúföld. A lelőhely földrajzi elhelyezkedése

Fig. 1: Székely, Hosszúföld. Geographical location of the site

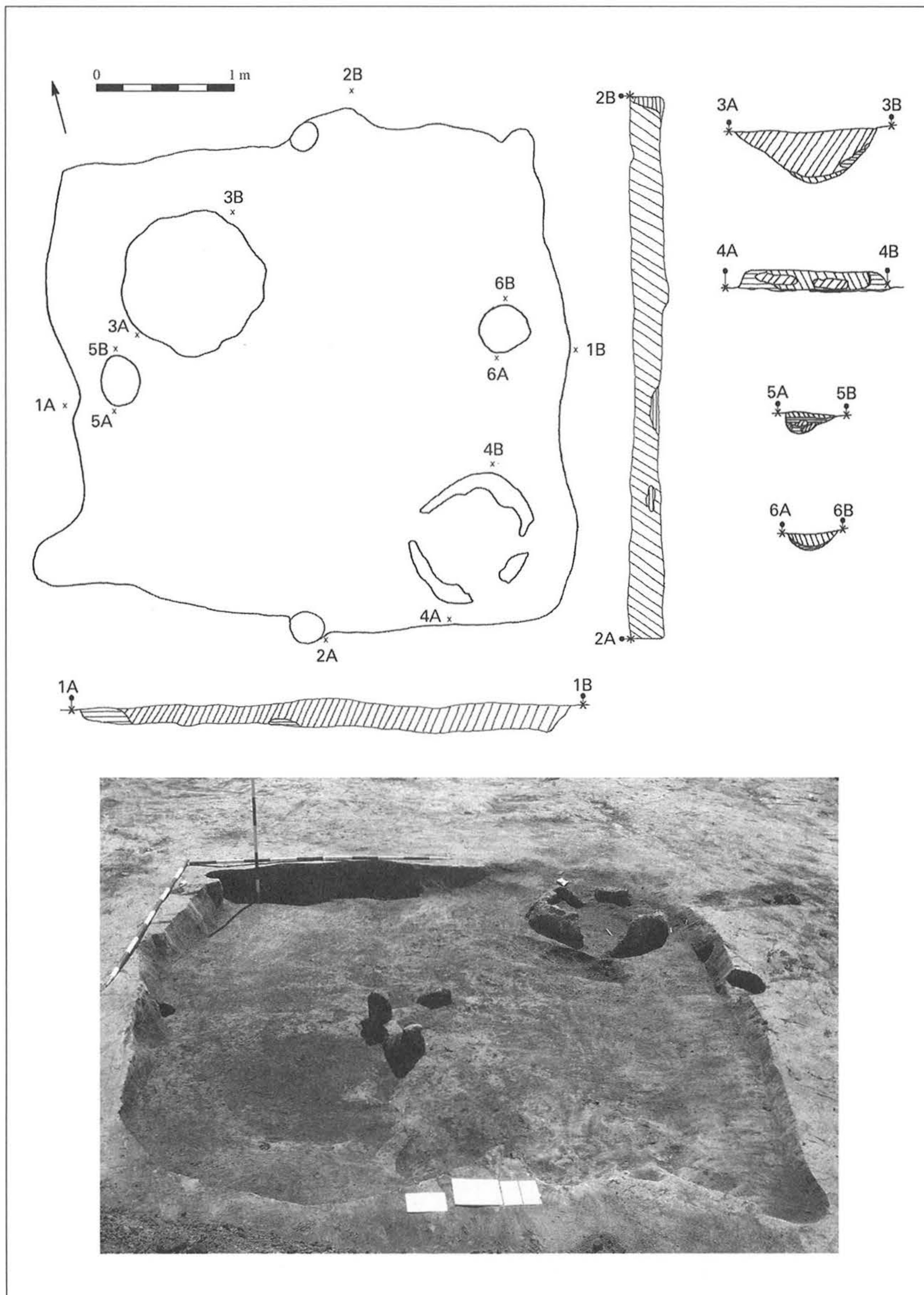
2. kép: Székely, Hosszúföld. A feltárt régészeti objektumok

Fig. 2: Székely, Hosszúföld. The unearthed archaeological features

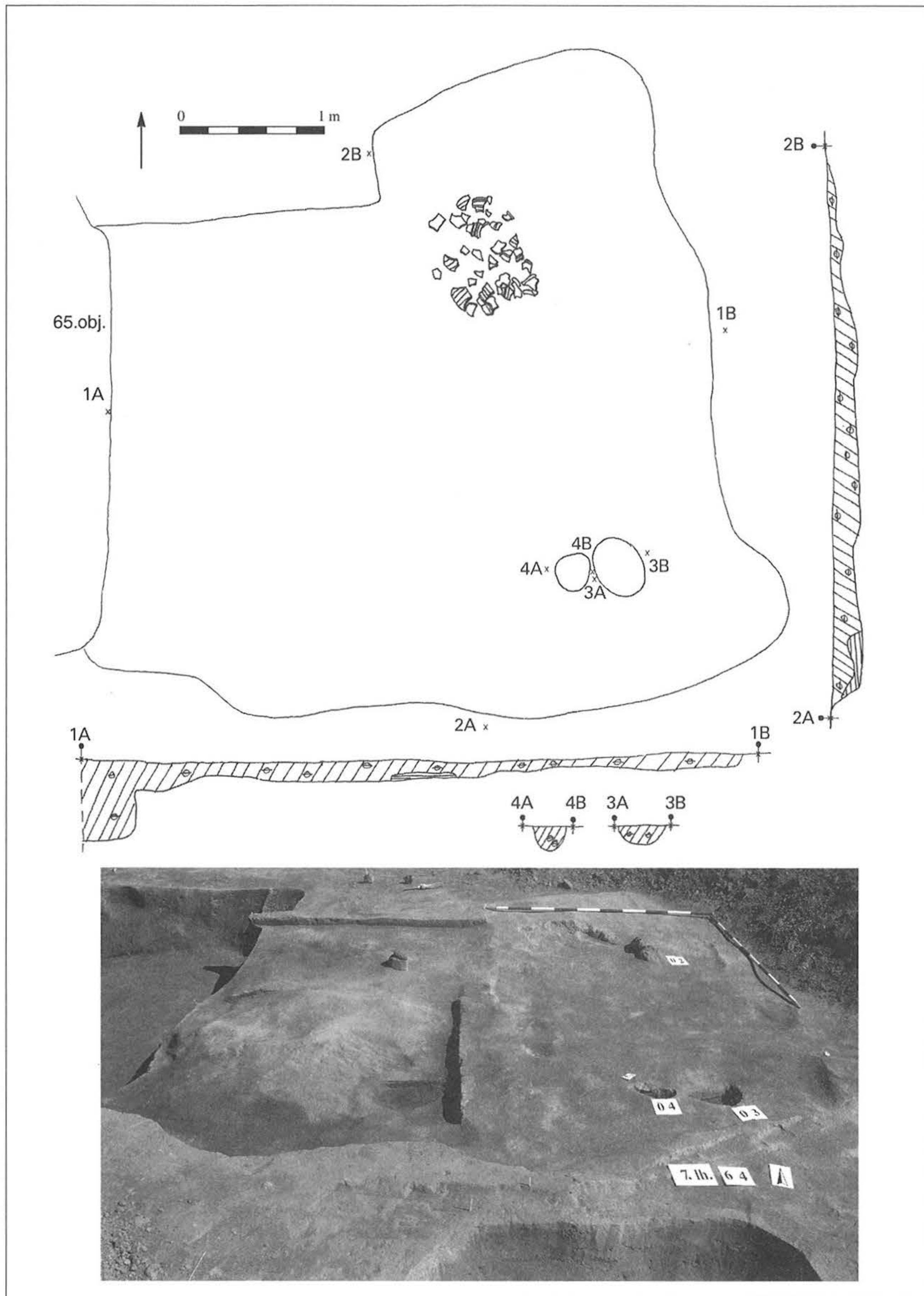
3. kép: Székely, Hosszúföld. 51. sz. objektum

Fig. 3: Székely, Hosszúföld. Feature no. 51

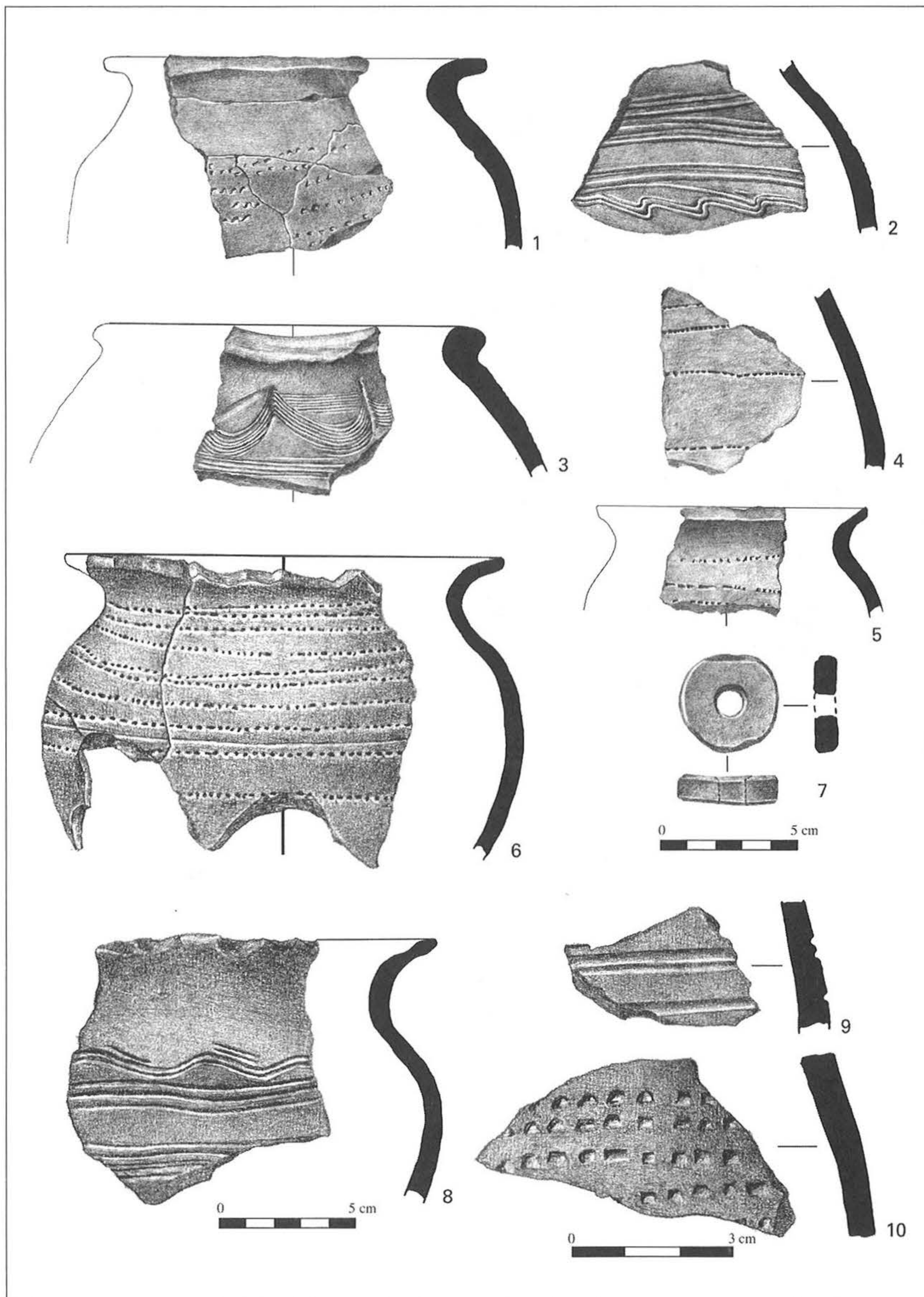
4. kép: Székely, Hosszúföld. 52. sz. objektum

Fig. 4: Székely, Hosszúföld. Feature no. 52

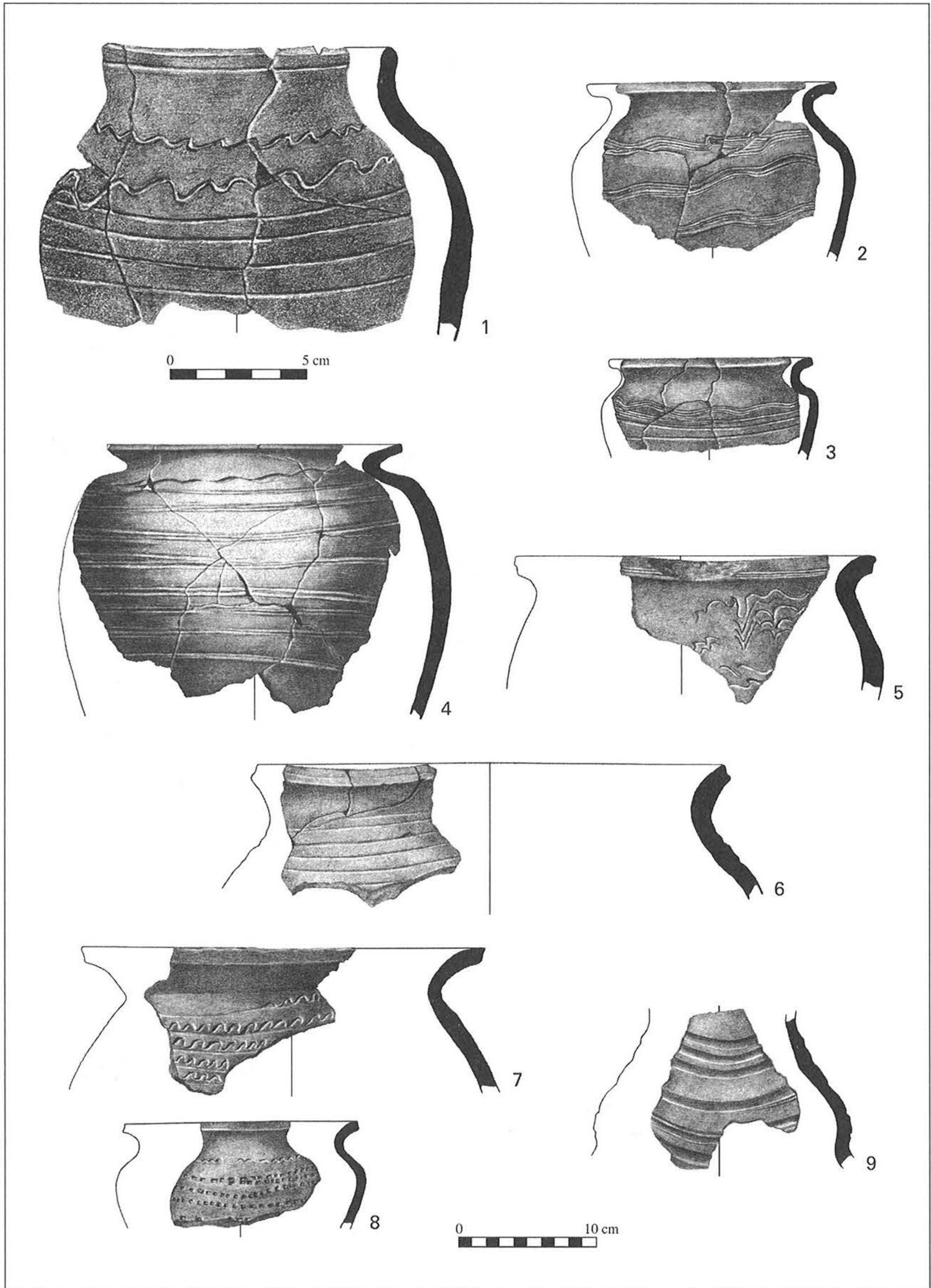
5. kép: Székely, Hosszúföld. 64. sz. objektum

Fig. 5: Székely, Hosszúföld. Feature no. 64

6. kép: Székely, Hosszúföld. 1-5, 7: 51. sz. objektum; 6, 8-10: 52. sz. objektum

Fig. 6: Székely, Hosszúföld. 1-5, 7: feature no. 51; 6, 8-10: feature no. 52

7. kép: Székely, Hosszúföld. 1-9: 64. sz. objektum

Fig. 7: Székely, Hosszúföld. 1-9: feature no. 64